

לימודי דעת - תוכנית לימוד השולחן ערוך

הלכות נדה

סימן קפ"ג הקדמה - שיעור 1

© רשות השימוש בשיעורים היא אישית בלבד לצורך לימודי הקורס ולחזרה ושינון
אין להשתמש בשיעור זה לשום מטרה אחרת ללא רשות מפורשת מהמו"ל
- לימודי דעת תכנית הסמיכה שע"י פרחי שושנים 03-6166340 -

תוכן השיעור:

1. דין נדה
2. זבה קטנה
3. זבה גדולה
4. מחלוקת ראשונים בכוונת אחד עשר יום שבין נדה לנדה
5. תקנת רבי
6. חומרת בנות ישראל - מקור
7. טעמים לחומרא (ר"ן, רמב"ן)

נכתב ע"י הרב עזרא בלוך שליט"א

נערך ע"י הרב א. א. אלחרר שליט"א

סימן קפ"ג – הקדמה

דין נדה

כתוב בתורה (ויקרא ט"ו, י"ט): "ואשה כי תהיה זבה דם יהיה זבה¹ בבשרה שבעת ימים תהיה בנדתה".

דין נדה מן התורה - כל שראתה אשה דם בהרגשה (בגמרא למדו מהמילה "בבשרה", אמר שמואל "עד שתרגיש בבשרה") אפילו טיפת דם קטנה כחרדל, טמאה שבעה ימים. ואפילו שרואה דם במשך כל הימים, אם ביום השביעי הפסיקה לראות ועשתה הפסק טהרה - יכולה לטבול בליל שמיני, שכל חייבי טבילות טובלים ביום חוץ מנדה ויולדת. (פסחים צ')

והמקור לכך הוא "שבעת ימים תהיה בנדתה" ופרש רש"י תהא בנדתה כל שבעה, ממילא אינה יכולה לטבול ביום.

דין זבה

בהמשך הפרק, פסוק כ"ה כתוב: "ואשה כי יזוב זוב דמה ימים רבים בלא עת נדתה או כי תזוב על נדתה" ובפסוק כ"ח: "ואם טהרה מזובה וספרה לה שבעת ימים ואחר תטהר".

דין זבה מן התורה הוא כאשר האשה רואה דם לאחר ימי הוסת (כמו שכתוב "בלא עת נדתה") כאן מתחילים דינים חדשים הנקראים: "טומאת זבה".

בטומאת זבה יש שני אופנים: זבה קטנה וזבה גדולה.

בטרם נבאר את ב' האופנים הללו נביא את דברי הגמרא, גמרא נדה (עב): "אחד עשר יום שביין נדה לנדה הלכה למשה מסיני" - היינו שטומאת זבה עשויה להיות אך ורק באחד עשר יום שאחר שבעת ימי הנדה, וכל דם שתראה בהם יחשב דם זיבה. (נבאר זאת בהרחבה בהמשך)

---

¹ את זיבה שנראית לקמן, אלא הפעולה – שזב ממנה הדם

הלכות נדה סימן קפ"ג הקדמה/ שיעור 1

זבה קטנה

אם יום אחד ראתה אשה דם, בין בלילה או בסוף היום (תוך אחד עשר יום שאחר ימי נדה) - צריכה לפסוק בטהרה קודם בין השמשות, ולחכות כל הלילה, ובבוקר לאחר נץ החמה יכולה לטבול. (שמקצת היום ככולו) אבל אסור לה לשמש עם בעלה ביום הזה - יש אומרים שמא תראה אח"כ ותסתור את הטבילה (רמב"ם), ויש אומרים שאם נתיר לה לשמש ביום הזה תבוא לשמש גם ביום הראיה, לכן גזרו. (רש"י ותוספות)

במקרה שביום ההמתנה (ביום השני) ראתה האשה שוב - חוזר הדין שצריכה לחכות כל הלילה כנ"ל, וזה שאמרו חז"ל: "שומרת יום כנגד יום"

זבה גדולה

כאשר האשה ראתה גם ביום השלישי ברציפות היא נהפכת להיות זבה גדולה ותהליך הטהרה שלה משתנה .

המקור שלושה ימים נלמד מהמילים: "ימים רבים" - ודרשו חז"ל ימים - מיעוט רבים שניים, רבים - בא להוסיף, והוא שלוש.

מהפסוק לומדים, שכאשר האשה הפכה להיות זבה גדולה היא אינה נטהרת אלא רק כאשר תספור שבעה ימים נקיים ללא שום דם (חוץ מהיום שפסקה בו) ואחר כך יכולה לטבול אף ביום.

מחלוקת ראשונים בכוונת: " אחד עשר יום שבין נדה לנדה"

הרמב"ם למד שימי זיבה לעולם יהיו לאחר ימי נדה, אמנם לדעתו אין צריך שהאשה תראה בפועל דם נדה אלא כל שרואה דם לאחר שבעת ימי הנידות נחשב לדם זבה, וזה כעין גלגל חוזר על עצמו: שבעת ימי נידות ולאחר מכן אחד עשר ימי זיבה.

רמב"ם

רוב הראשונים למדו שכוונת חז"ל היא שטומאת זיבה יכולה להיות רק לאחר שראתה האשה בפועל בימי הנדות, ואין אשה חוזרת לימי נדותה (כשהיתה זבה גדולה) עד שתשב שבעת נקיים, ואפילו אם עבר זמן ארוך, שנה או יותר אינה חוזרת לתחילת נדות עד שתשב שבעת ימים נקיים, וכתב הרמב"ן: "והזהר במנין זה שכבר טעו בו מגדולי המחברים".

רוב הראשונים

יש לציין שעל שיטת הרמב"ם הקשו הפוסקים קושיות רבות, אך העיקרית שבהן היא, כיצד לשיטתו אשה יכולה לקבוע וסת לשלושים יום, והרי לפי החשבון של שבעה ימים ואחר כך אחד

הלכות נדה סימן קפ"ג הקדמה/ שיעור 1

עשרה - יהיה יום השלושים ביום הזיבות, והרי אין אשה קובעת וסת בימי זובה אלא בימי נדה בלבד?

חווות דעת החוות דעת מתרץ שאף לדעת הרמב"ם במקרה שיש לאשה וסת קבוע - ימי הזיבה יהיו דוקא אחרי ימי נידות בפועל, מה שאין כן בוסת שאינו קבוע.

יש שתירצו שאף להרמב"ם אפשר לקבוע וסת בימי זיבה, כשהם סמוכים לימי נידה שלא ראתה בהם.

תקנת רבי

גמרא נדה (ס"ו) "התקין רבי בשדות ראתה יום אחד תשב ששה והוא, שנים תשב ששה והן, שלושה תשב שבעה נקיים"

ופרש"י שדות - מקום שאין בו בני תורה, ואינן יודעות למנות פתח נדות, מתי הן ימי נדה מתי הן ימי זוב. [מחשש לביבול תיקן רבי תקנה שעל ידי זה לא יבואו להכשל] ולכן אשה שראתה יום אחד חוששים שמא יום זה הוא היה מתוך ימי הנדה - שלעולם חייבת שבעה אעפ"י שרואה בהם דם, ולכן תספור "ששה והוא" = סה"כ שבעה ימים. (מה שאין כן אם זה היה ביום זיבה היה מספיק לספור כנגדו יום אחד ולטבול)

אמנם, כשראתה שני ימים צריכה לספור "ששה והן" וטעם לכך כתב רש"י שמא היום הראשון שראתה בו היה בסוף ימי הזיבה (ולפי זה היה מספיק לשמור יום כנגד יום) והיום השני הוא תחילת ימי נדה, ואם כך צריכה להוסיף עליו עוד ששה ימים על מנת שתוכל להטהר.

אולם התוספות פירשו טעם אחר והוא: שמא ביום הראשון ראתה דם ירוק, ודם ירוק אינו מן המנין שהרי אינו טמא, ואם כן יש חשש שמא תימנה אותו יחד לשבעת הימים, לכן גזרו כשראתה יומיים צריכה לישב ששה והן.

ראתה שלושה- תשב שבעה נקיים, וכפי שכתבנו למעלה, שנחשבת לזבה גדולה ועל כן צריכה שבעה נקיים.

יש לציין את דברי הר"ן, הסובר שאף שהיא אינה נחשבת כזבה גדולה, וצריכה לספור ששה ימים - צריך שאותם ששה ימים יהיו נקיים ללא שום ראיית דם, והטעם לכך הוא, היות ואשה זו נחשבת כטועה שאינה יודעת באילו ימים היא נמצאת נדה או זבה, כל יום שתראה בו נחשב כתחילת נדה, שמא הימים הקודמים היו ימי זיבה, ועל כן צריכה עוד שישה ימים שתצא מכל חשש בדבר שאיסורו כרת.

חומרת בנות ישראל

גמרא נדה (סו'): "אמר רבי זירא בנות ישראל החמירו על עצמן שאפילו רואות טיפת דם כחרדל יושבות עליה שבעה נקיים"

מקור

כתבו הר"ף והרא"ש דאע"ג דמחומרתו של רבי בשדות אין חשש שיהיה איסור מכל מקום בנות ישראל החמירו על עצמן ועשו הרחקה יתירה.

וכמה טעמים ישנם לחומרא זו:

הר"ן כתב שיש חשש שאשה תראה יומיים, ובאחת מהפעמים תראה בזמן בין השמשות, ותחשוב שראתה יומיים. אולם, ידוע ש"בין השמשות" הוא ספק יום ספק לילה, ולכן נחשב כראתה שלושה ימים, וצריכה למנות שבעה נקיים ולא שישה.

הר"ן

טעם נוסף - שמא תראה תוך שבעה נקיים כתם, ותחשוב שימים אלו הם חומרא בלב ותמנה רק שישה ימים ולא שבעה.

הרמב"ן כתב טעם נוסף - כדי שיהיו בכל זמן מונות מניין אחד של ימים ולא ישתנה מנהגן בין כשראתה יום אחד או שלושה.

רמב"ן

ועוד שיש שאינן בקיאות בין תחילת הראיה לסתירת הספירה ויהיו טועות.

גזירה נוספת היתה להחמיר שכל מראה דם מטמא, ואין מבדילין בין דם טמא לדם טהור.

על פי כל הטעמים הנ"ל ראו בנות ישראל והחמירו על עצמן.

הגמרא ברכות (לא): "דהא דרבי זירא הלכה פסוקה היא", שאין רשות כלל להקל אחרי גזירה זו, וחייבת האישה למנות לעולם שבעה ימים נקיים על כל ראיה, ואפילו קטנה כחרדל, וכן כתבו הרמב"ן והמאירי שעשוה חכמי ישראל כהלכה פסוקה שאין עליה תשובה.²

וכך, על פי האמור לעיל, דנים בהלכות נדה בכלל, ובסימן קפ"ג וקצ"ו בפרט.

² היינו שאפילו שגזירות אלו הן תקנות חז"ל ולא מן התורה מכל מקום אין להקל בשבעה נקיים כלל אפילו לצורך דאורייתא, כגון אשה שזמן הביוץ שלה הוא בתוך השבעה נקיים - אין להתיר לה להקדים טבילתה לתוך השבעה נקיים כדי לקיים מצוות פרייה ורבייה.